

Puljeopslag: Rådgivnings- og aktivitetscentre for mennesker med demens og deres pårørende, herunder yngre med demens.

22. juni 2017

Sundhedsstyrelsen inviterer hermed kommuner m.fl. til at ansøge om puljemidler til opstart af en række nye rådgivnings- og aktivitetscentre med henblik på videre forankring i kommunale partnerskaber med frivillige organisationer.

Sagsnr. 7-2817-13/
Reference tiho

Der tænkes i etablering af omkring 12-15 centre på landsplan, hvor en geografisk spredning prioriteres.

Puljen er en del af initiativ 13 ”Rådgivnings- og aktivitetscentre for mennesker med demens og deres pårørende, herunder yngre med demens” i den nationale demenshandlingsplan 2025.¹

Der er afsat i alt 37,5 mio. kr. til initiativet fordelt på 15,0 mio. kr. i 2017, 14,4 mio. kr. i 2018 og 8,1 mio. kr. i 2019.

Ansøgningen skal være modtaget i Sundhedsstyrelsen senest **den 29. september 2017 kl. 12.00.**

Formål

Formålet med puljen er at støtte etableringen af 12-15 regionale rådgivnings- og aktivitetscentre, hvor mennesker med demenssygdomme og deres pårørende kan henvende sig anonymt og uden forudgående visitation og få kontakt med ligestillede samt blive tilbudt støtte og rådgivning.

Centrene skal have fokus på brugerinddragelse og tilbyde støttende samtaler og rådgivning af mennesker med demens og deres pårørende. Centrene skal ligeledes tilbyde sociale og fysiske aktiviteter, mulighed for samvær med ligestillede via fx demenscafeer, pårørendegrupper og kurser for pårørende og mennesker med demens. Centrene vil primært være for hjemmeboende mennesker med demens i de tidlige stadier af sygdommen samtidig med, at centrene kan fungere som samlingssted for særlige grupper af demensramte.

Yngre med demens

Der skal bl.a. være fokus på gruppen af yngre med demens, for hvem det ellers kan være svært at lave målrettede tilbud i de enkelte kommuner. Cen-

¹ Sundheds- og Ældreministeriet (2017). *Et trygt og værdigt liv med demens. Den nationale demenshandlingsplan 2025*

trene skal i forhold til gruppen af yngre med demens og deres pårørende bl.a. have særligt fokus på rådgivning omkring de særlige problemstillinger, fx økonomi, fastholdelse af arbejdsmarkedstilknytning mv., som rammer disse familier. Rådgivning om ordninger, der understøtter arbejdsmarkedstilknytning, vil således også være en del af centrenes virke.

Velfærdsteknologi

Centrene skal ligeledes have fokus på anvendelsen af velfærdsteknologi, gerne i form af teknologibiblioteker, som har viden om, hvilke teknologiske hjælpemidler, der findes på markedet, og hvor det er muligt for mennesker med demens og deres pårørende at låne et hjælpemiddel med hjem og på den måde vurdere, om det kan udgøre en hjælp og støtte i hverdagen.

Pårørendeinddragelse

Centrene skal desuden inddrage de pårørende, hvor det er muligt - både i forhold til at støtte de pårørende, men også i forhold til inddragelse af de pårørende i tilrettelæggelsen af centerets aktiviteter mv. for mennesker med demens.

Baggrund

En demensdiagnose vil ofte være en livsomvæltende hændelse både for mennesket med demens og de pårørende. Behovet for hjælp og rådgivning er stort i den tidlige fase, før kommunen visiterer til hjælp, hvor det demensramte menneske og de pårørende har brug for råd og vejledning om sygdommen og hjælp til at håndtere den krise som sygdommen giver anledning til. I denne fase har demensramte og pårørende ligeledes behov for at møde ligesindede, i trygge rammer, som hjælp til at orientere sig i et liv med demens.

Demens er også de pårørendes sygdom. Mange pårørende yder en stor indsats med at støtte et nærtstående familiemedlem med demens, ofte både i form af praktisk hjælp, pleje og omsorg. Hverdagen med demens kan slide på de sociale relationer mellem den demensramte og den pårørende – men i høj grad også for de sociale relationer til venner, familie og netværk. Den pårørende oplever derudover en psykisk belastning, når den demensramte bliver dårligere og dårligere, og til sidst ofte slet ikke kan huske selv nære familiemedlemmer. Både international forskning og undersøgelser i Danmark viser, at den store belastning betyder, at pårørende har et dårligere psykisk og fysisk helbred end andre borgere.²

Mange pårørende peger på, at de først og fremmest ønsker, at deres indsats bliver anerkendt samtidig med, at de bliver inddraget i de beslutninger, der bliver truffet i forbindelse med den demensramtes sygdom³. Det kan fx være i forhold til den behandling og pleje, som den demensramte tilbydes, hvor de pårørende i højere grad skal ses som en samarbejdspartner, der ligger in-

² Sundheds- og Ældreministeriet (2016). *Et trygt og værdigt liv med demens. Oplæg til den nationale demenshandlingsplan 2025*

³ Ibid

de med værdifuld viden om den demensramte. Meningsfulde aktiviteter og socialt samvær giver både indhold og glæde i den demensramtes hverdag samtidig med, at den pårørende får aflastning fra den krævende rolle på sidelinjen.

Vidensafdækning af kommunernes tilbud ift. rådgivning og aktiviteter
Sundhedsstyrelsen udarbejder som led i rammesætning af puljen en afdækning af de eksisterende tilbud, hvor 66 af landets kommuner har deltaget. Vidensafdækningen forventes færdig ultimo juni 2017 og kan findes under puljeopslaget på Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

Vidensafdækningen har til hensigt at inspirere kommuner og øvrige aktører til at inddrage erfaringer og viden fra eksisterende rådgivnings- og aktivitetstilbud i en ansøgning til puljen vedr. etableringen af rådgivnings- og aktivitetscentre. Afdækningen giver desuden et overblik over kommunernes samarbejdsrelationer med øvrige aktører på området.

Af vidensafdækningen fremgår det bl.a. at:

- **Omfang af rådgivning og aktiviteter**
85 % af kommunerne har rådgivnings- og aktivitetstilbud målrettet ægtefæller/samlevere, og 77 % af kommunerne har tilbud målrettet voksne børn af borgere med demens.
- **Typer af rådgivning og aktiviteter** Der er meget stor spredning i den rådgivning og de aktiviteter som kommunerne tilbyder. Telefonrådgivning af borgere med demens og de pårørende er mest udbredt, lidt færre kommuner har åben rådgivning, tilbud om samtalegrupper og tilbud om f.eks. pårørende grupper, personlig rådgivning, sorggrupper m.v. Til gengæld tilbyder alle kommuner samtaler med demenskoordinator og andre fagpersoner samt henviser til frivillige. Langt størstedelen af kommunerne tilbyder fysiske aktiviteter, kreative aktiviteter og kulturelle aktiviteter og caféaktiviteter. Lidt under halvdelen tilbyder afprøvning af teknologiske hjælpemidler, og derudover tilbyder kommunerne f.eks. daghøjskoleaktiviteter, middage, krobesøg, dans, besøg i kolonihave m.v.
- **Samarbejde og partnerskaber** Lidt over halvdelen af kommunerne har rene kommunale tilbud, omkring 1/4 har partnerskaber med frivillige organisationer. Når det gælder samarbejdet med de praktiserende læger har under en 1/3 af kommunerne etableret et formaliseret samarbejde eksempelvis i form af fælles møder, deltagelse i pårørendearrangement, undervisning, m.v.

Kommunerne samarbejder bredt med andre parter på demensområdet. Op til 3/4 af kommunerne samarbejder med frivillighedsområdet på den ene eller anden måde. Halvdelen af kommunerne har et formaliseret samarbejde med demensudredningssteder. Derudover har kommunerne andre former for samarbejde med private aktører for eksempel undervisning m.v.

- **Placering og organisering** Aktiviteterne er spredt på hhv. murstensløse tilbud, konkrete centre med aktiviteter, fysiske centre og andre organisationsformer f.eks. i form af tilbud på plejecentre, frivillighedscentre, i borgernes eget hjem m.v.

I vidensafdækningen er der gennemført fokusgruppeinterviews og interview med borgere med demens, deres pårørende samt med ledere af kommunale rådgivnings- og aktivitetstilbud. Den kvalitative del af undersøgelsen viser, at såvel borgere med demens som deres pårørende oplever, at der i kommunerne er en bred vifte af relevante tilbud, men at netop hjælp til at finde rundt i systemerne og til at håndtere sociale og økonomiske udfordringer er centralt for borgere med demens og deres pårørende.

Målgruppe for rådgivnings- og aktivitetscentre

Målgruppen er mennesker med demenssygdomme og deres pårørende. Centrene vil primært være for hjemmeboende mennesker med demens i de tidlige stadier af sygdommen samtidig med, at centrene kan fungere som samlingssted for særlige grupper af demensramte. Der skal bl.a. være fokus på gruppen af yngre med demens, for hvem det ellers kan være svært at lave målrettede tilbud i de enkelte kommuner. Centrene skal i udgangspunktet fungere uden visitation.

Centrene skal desuden inddrage de pårørende, hvor det er muligt - både i forhold til at støtte de pårørende, men også i forhold til at inddrage de pårørende i tilrettelæggelsen af centerets aktiviteter m.v. for mennesker med demens.

Krav til ansøgere

Hvem kan søge om midler fra puljen?

En eller flere kommuner evt. i samarbejde med region eller en eller flere frivillige organisationer som medansøgere, kan søge om midler til etablering af rådgivnings- og aktivitetscentre, med henblik på videre forankring i kommunale partnerskaber med frivillige organisationer. Der stilles ikke krav om en kommunal medfinansiering af centrene, men det vurderes positivt at der er en vis grad af medfinansiering.

Der skal i forbindelse med ansøgningen være interessetilkendegivelse fra, eller indgået partnerskabs- eller samarbejdsaftaler med, en eller flere frivillige organisationer, og gerne med andre aktører, herunder på tværs af sektorer, med (andre) offentlige eller private aktører, organisationer m.v.

Ansøgningen kan bygge på og udvikle eksisterende aktiviteter, men puljen dækker ikke finansiering af allerede eksisterende aktiviteter.

Hvad kan der søges om støtte til?

Alle udgifter, der søges om støtte til, skal være relateret til projektet.

På den baggrund kan der bl.a. søges om midler til:

- Ansættelse og løn til projektleder og projektansatte/centermedarbejdere
- Udvikling og formidling af relevante materialer
- Efteruddannelse og kompetenceudvikling
- Udgifter i forbindelse med centrets afholdelse af aktiviteter og forløb for målgrupperne
- Revision af regnskab
- Indkøb af hjælpemidler og velfærdsteknologier til etablering af et velfærdsteknologibibliotek. Puljen støtter indkøb op til 100.000 kr., der kan anvendes til teknologier, som f.eks. skærmløsninger til kommunikation, påmindelser og fastholdelse af erindringer, fysiske og kognitive træningsredskaber, beroligende lys, sensorer, robotter m.v., der gør hverdagen nemmere og mere tryk for demente og deres pårørende
- Transport inklusive ophold efter statens laveste sats.
- Til eventuelle arkitekt og konsulentudgifter i forbindelse med ombygning eller nybygning.
- Inventar ifm. nyindretning eller renovering af eksisterende lokaler, der indrettes til målgruppen.

Der kan ikke ansøges om midler til følgende:

- Køb af it-udstyr og andet apparatur til administrativt brug
- Bygning eller renovation af bygninger
- Aktiviteter og lønmidler, der har karakter af almindelig drift, fx husleje og telefon
- Anlægsudgifter
- Udgifter der afholdes uden for projektperioden.
- Dækning af moms, der kan afløftes.

Betingelser for at modtage støtte

Projektet i ansøgningen skal opfylde følgende betingelser:

- At projektet er rettet mod puljens målgruppe og opfylder formålene i puljen og at projektets aktiviteter er beskrevet med fokus på milepæle opsummeret i en tidsplan
- At projektorganiseringen og arbejdsdelingen mellem samarbejdspartener beskrives, herunder internt og eksternt samarbejde. Dokumentation for indgået samarbejde mellem alle involverede aktører (i form af

interessetilkendegivelse, partnerskabsaftale eller samarbejdsaftale).

- At én kommune er ansøger eller medansøger.
- At ansøger beskriver, hvilket geografisk område man ønsker at dække og giver en vurdering af den potentielle målgruppes størrelse i området.
- At ansøgningen indeholder overvejelser omkring transport til og fra centret og evt. andre måder til at sikre tilgængelighed.
- At der er uvisiteret og anonym adgang til centret for borgere med demens og deres pårørende på tværs af kommunegrænser, om end en evt. transportløsning ikke behøver at gælde for borgere udenfor de involverede kommuner.
- At der udarbejdet et budget for projektet, der dækker over projektaktiviteterne fordelt på henholdsvis 2017, 2018 og 2019 og som beskriver medfinansiering, hvor dette er aktuelt.
- At ansøger tager stilling til centrets placering og udformning, herunder om det er et center i form af mursten med en central placering, i form af satellitter eller i form af udgående funktioner eller et mix heraf.
- At ansøgningen skal indeholde en plan for den videre forankring af centret, samt hvordan centret tænkes videreført efter projektmidlerne er udløbet.
- At ansøgningen beskriver, hvordan man tænker at arbejde med anvendelse af velfærdsteknologi og inddragelse af mennesker med demens og deres pårørende fx i tilrettelæggelsen af centerets aktiviteter mv.
- At projektet påbegyndes senest i 1.1 2018 og senest afsluttes 1.10 2019, hvor det forventes at centrene videreføres i normal drift.

Kriterier for udvælgelse af ansøgninger

Udover ovennævnte betingelser, som skal være opfyldt for modtagelse af støtte, vil Sundhedsstyrelsen prioritere ansøgningerne ud fra følgende kriterier:

1. I hvilken grad projektbeskrivelsen indeholder en klar og præcis beskrivelse af det foreslåede rådgivnings- og aktivitetcenters opbygning, indhold og aktiviteter, samt finansieringsmodel i udviklingsfasen og i den efterfølgende driftfase.

2. I hvilken grad projektbeskrivelsen indeholder klare mål for rådgivnings- og aktivitetscentret, og kriterier for hvornår målene er opfyldt i såvel etableringsfase som i den efterfølgende driftfase.
3. I hvilken grad projektbeskrivelsen indeholder en klar og præcis beskrivelse af, hvordan projektet tilgodeser borgernes behov for tilgængelighed og geografisk dækning, herunder bygger bro til eksisterende tiltag i kommunerne, de frivillige organisationer og regionerne.
4. I hvilken grad projektbeskrivelsen indeholder en klar og præcis beskrivelse af, at projektet understøtter puljens formål, herunder centrenes arbejde med yngre med demens, velfærdsteknologi og pårørendeinddragelse.
5. I hvilken grad projektbeskrivelsen indeholder en klar og præcis beskrivelse af, hvordan man sikrer tilknytning af relevante faglige kompetencer og en løbende opdatering af viden i.f.t. rådgivningen af mennesker med demens og deres pårørende.
6. I hvilken grad projektbeskrivelsen indeholder en klar og præcis beskrivelse af, hvordan mål og aktiviteter vil være bæredygtige og blive videreført, også efter projektperiodens afslutning.
7. I hvilken grad rådgivnings- og aktivitetscentret forankres ved medfinansiering fra de deltagende parter.

Det vurderes positivt:

8. Hvis der i projektet deltager flere kommuner og en eller flere frivillige organisationer som ansøgere/medansøger og at det beskrives hvorledes man tænker at gribe samarbejdet an ift. udvikling, drift og forankring.
9. Hvis ansøger har taget stilling til hvorledes centret gøres tilgængeligt for borgere med demens og deres pårørende og derved sikrer adgang til rådgivnings- og aktivitetscentret på tværs af geografi i regionen eller dele af regionen, f.eks. gennem transportløsninger, satellitfunktioner, udgående funktioner m.v.
10. Hvis ansøger(e) medfinansierer projektet.

Sundhedsstyrelsen vil ved den samlede prioritering af de modtagne ansøgninger sikre etablering af omkring 12-15 centre på landsplan. Sundhedsstyrelsen vil således prioritere en geografisk spredning og placering af centre, der kan sandsynliggøre en stor potentiel målgruppe.

Økonomi

Der er afsat i alt 37,5 mio. kr. til en initiativ fordelt på 15,0 mio. kr. i 2017, 14,4 mio. kr. i 2018 og 8,1 mio. kr. i 2019. Der gennemføres kun et puljeopslag, med årlige tilsagnsbreve.

Af de 37,5 mio. kr. er der afsat 2 mio. kr. til Sundhedsstyrelsens arbejde med udvikling af koncept, administration af puljen, udbud og ekstern evaluering.

Med et mål om etablering af 12-15 centre giver de i alt 35,5 mio. kr. mulighed for et gennemsnit på 2,3-3,0 mio. kr. pr. center, over den samlede periode fra 2017-2019.

Monitorering, evaluering og afrapportering

Ansøgere, der opnår støtte, skal levere en kort status ved udgangen af 2018, og en afsluttende rapport ved udgangen af 2019, begge baseret på skabeloner fremsendt af Sundhedsstyrelsen.

Derudover forventer Sundhedsstyrelsen, at projekter der opnår støtte, er parate til at bidrage med viden og data – i mindre omfang - til en ekstern, tværgående evaluering.

Ansøgningsprocedurer

Ansøgningskemaet 1-2 skal have et omfang på max. 10 sider, eksklusiv forside og budgetskemaer (skema 3-5) samt eventuelle andre bilag ansøger har vedlagt.

Sundhedsstyrelsens ansøgningsskema skal anvendes og udfyldes.

Ansøgningen sendes underskrevet, elektronisk, til aedpulje@sst.dk. I emnefeltet skrives ”Rådgivnings- og aktivitetscentre for mennesker med demens og deres pårørende, herunder yngre med demens”.

Tidsplan

Frist for ansøgninger til puljen er 29. september 2017

Forventet afgørelse og underretning af ansøgere primo november 2017

De indledende projektaktiviteter skal starte i 2017

Projektaktiviteter afsluttes senest 1. oktober 2019

Afrapportering og regnskabsaflæggelse senest 3 måneder efter projektets afslutning.

Yderligere oplysninger

Sundhedsstyrelsen kan kontaktes i ansøgningsperioden vedr. spørgsmål til puljen. Spørgsmål og svar af generel karakter vil blive offentliggjort på Sundhedsstyrelsens hjemmeside <https://www.sst.dk/da/puljer-og-projekter/2017>

Generelle faglige spørgsmål: Projektleder Tina Hosbond, tlf.: 93 59 01 79, e-mail: tiho@sst.dk

Spørgsmål vedr. økonomi og administration: Kasper Dahl, tlf.: 72 26 94 54, e-mail: kda@sum.dk